

Paraules d'amor a la faltriguera

per Bartomeu Ribes

La reflexió és una complicació. El confessional de la pàgina en blanc és un escenari que prescindeix de públic nombrós. La barbàrie no és en vies d'extinció, però. Què puc, podem fer? Tractar d'encertar-la, sigui com sigui, amb fe que contradigui el vers terrible de Djuna Barnes: *Faith – what darkness!*¹; i, encara així, encomanant-nos al deliri, possiblement massa seductor i falsari, protocol·lari d'un enyorament posterior a la subsistència dels records, tots ells ja mitjanament vells, tal vegada els de la vida viscuda sense fer pols ni remolí al *quarto* dels jugarolls, segons una mare morta. Perquè l'escriptura és una forma de reflexió materno-filial amb la pròpia vida, i a vegades va i ve per uns camins insospitables, intransitables, segurament molt introbables a la realitat.

La reflexió és una emancipació teatral de les paraules dels altres, que ens obren el solc gramatical que voldrem fer nostre, en temps d'escarni insuportable de la llibertat expressiva venuda a canvi, com en l'Antic Testament, d'un plat de lleties.²

S'ha de descriure que escriure és insuficient, i que s'ha de fer molt més, per a resistir la derivada del present. Abans d'escriure, què hi havia? Escriure és un començament que anima a carregar-se de paraules, amb les quals comunicar, en alguns casos, no sabem molt bé què. L'inici d'aquest escrit és el seu títol. D'on ha sortit? En aquest cas, el títol és el ciment de la casa que vull construir, perquè s'hi pugui viure mentre es llegeix. Hi ha tres substantius, dues preposicions i un article determinat femení. El plural i el singular se succeeixen amb ranera de canvi de colors, com si estigués pintant un sonet del rector de Vallfogona, per a entretenir-me i passar-m'ho bé; i, per tant, de carambola me'n vaig cap a l'ordinària secreció d'un seu final tercet que diu:

*Perquè està avui lo món tan corromput
Que, en no portant diners, un desdixat
Li canten "de profundis" com a mort.*³

I és que tot ve de prendre notes, mentre es llegeix, o a mi em passa en excés, i els apunts queden a l'empara d'un altre moment, que arribarà, ja per fi, i aleshores el sentit esclaridor il·lumina la pàgina: m'he convertit en un Don

Resum

Una reflexió personal sobre l'escriptura i la seua relació amb el treball i la troballa de paraules que la conformen. El lligam entre vida i escriptura. Les influències de la realitat política, econòmica i social sobre la literatura i el llenguatge que ens fa pensar i, a vegades, crear el text.

Mots clau: escriptura, definicions, relacions, influències, referències, noms, conclusions possibles.

Summary

A personal reflection about writing and its relationship with work and the discovery of the words which make it up. The link between life and writing. The influences of political, economic and social realities on literature and language, which make us think about and sometimes create the text.

Keywords: writing, definitions, relations, influences, references, names, possible conclusions.

DeLillo de pacotilla, ja que m'he atrevit amb el que no s'ha dit, i en dir-ho, ho he arrabassat de la putrefacció.⁴

*

Hi ha, per tant, l'estímul primer de "paraules d'amor". Són paraules d'amor sense article sobrer. No són, doncs, les paraules, sinó paraules. I just s'ha mort en Francesc Burrull,⁵ músic de jazz, arranjador de "Paraules d'amor", les que varen convertir en un gran èxit, el 1968, la cançó de Joan Manuel Serrat. I al meu títol hi ha també una paraula arcaica, d'origen mossàrab, pràcticament en extinció, que representa una mena de butxaca, que es cordava a la cintura i que es duia de penjoll, sota els vestits. I era així com es mantenien, sota la roba que duia alguna gent, els diners en una bossa, que era precisament la faltriguera.

En català, l'Alcover-Moll⁶ considera *faltriguera* i les variants *faldriguera* i *faldriquera*, i les acobla amb el significat únic de "butxaca", i ho fa en préstec de la castellana

1. Barnes, Djuna (2004). *Poesia reunida 1911-1982*. Ediciones Digi-tur: Montblanc (Tarragona).

2. *La Bíblia. Bíblia catalana traducció interconfessional* (2002). Editorial Claret: Barcelona.

3. Vicenç Garcia, Francesc (1979). *Sonets*. Edicions 62: Barcelona.

4. DeLillo, Don (2011). *Teatro*. Seix Barral: Barcelona.

5. Jurado, Miquel. «Muere a los 86 años Francesc Burrull, el hombre que moldeó la Nova Cançó». *El País*, 28 d'agost 1921. Consultable a <https://elpais.com/espana/catalunya/2021-08-28/muere-a-los-86-anos-francesc-burrull-el-hombre-que-moldeo-la-nova-canco.html>

6. *Diccionari català-valencià-balear*. Consultable a <https://devb.iec.cat/>

faltriquera. A les fitxes del Centre de Terminologia del català modern, ha pres el sentit de “cinturó portaeines”, la qual cosa ens remet a un món mig estrafolari, i potser televisiu en hores mortes, de baixa audiència, diríem, i ens fa apropar una mica al bricolatge casolà, o fins i tot als inextingibles prestatges de les ferreteries.

*

En un llenguatge més directe, que desempolsi el sentit amagat d'allò que ni es diu, ni deixa tampoc mai de dir-se, crec que m'estic referint a un tòpic: des del títol en avall del que s'ha escrit fins aquí, el tema va cap a l'estimar els diners, cap a l'adorar-los, retenir-los, el saber guardar-los i, sobretot, on tenir-los a gràtiant, tocant a mà, però amb els punts suspensius, a la manera del gran J.V. Foix, si pot ser.

Per a un assumpte trivial i omnipresent com aquest, busc el recolzament, però, de Jean-Luc Nancy (1940-2021), el filòsof de la fragilitat de l'existència, aquella que s'esdevé entre l'individu i la comunitat de la qual forma part. Crec que és de molta actualitat que ell pensava la democràcia com una *forma en transformació constant*; però en renegava, del paper absolutista i sacramental del diner com a valor social. Perquè *realitzar-se no és adquirir béns materials o simbòlics: és esdevenir real, efectiu, és existir d'una manera única*.⁷

Aquest existir d'una manera única, però, entra en conflicte amb l'obligada tenacitat occidental de saber jugar i representar tots els papers de l'auca, i, a més, treure'n clarament algun benefici, i això a costa del que sigui, posant a prova la nostra enteresa humana, per exemple. Fa poc més d'un any, en haver-se mundialitzat la pandèmia del Covid-19, va deixar escrit: *El virus ens comunitza, ja que hem de fer-li front tots junts, fins i tot si això passa per l'aïllament de cadascú. És l'ocasió de posar veritablement a prova la nostra comunitat*.

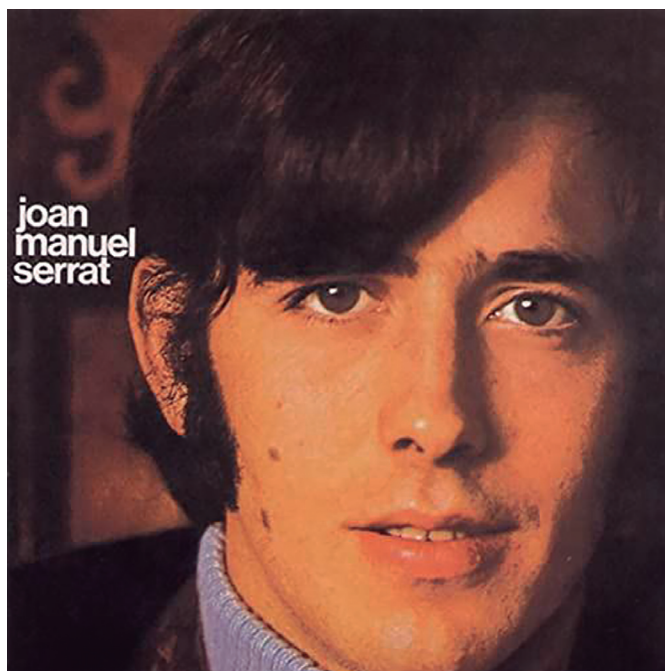
*

A Eivissa, la comunitat és dispersament anàrquica, prou complexa i molt desconcertant. Una illa amb èxits i amb defectes de naturalesa molt íntima i massa antiga. El caràcter mediterrani, solarment obert i impenetrable a la vegada, sobredimensionat per l'atracció extraordinària que ha dut gent de tot arreu a viure-hi, i a voler quedar-s'hi i formar-ne part. Un gresol de mesclures per a un espai amb límits que ha sentit l'acceleració temporal amb vertígens que la mateixa globalització econòmica, per descomptat, mundial i dirigida, n'imposa gairebé com un dogma. La reducció a l'absurd de la senzillesa de les formes, sense cap escala de rigor ni de control de fons. La fi de les utopies com a símptoma de final de tota alternativa al que ja hi ha. Els aspectes que varen ser i encara són els grans obstacles insulars que costarà de saltar, de salvar, sense caure-hi de bocaterrosa, de morros, si ho preferim dir així i ho entenem

7. Nancy, Jean-Luc. «Comunovirus». *Ara*, 30/03/2020. Consultable a https://www.ara.cat/firmes/jean-luc_nancy/

8. Pey, S. (1972). *Diccionari de sinònims i antònims*. Teide: Barcelona.

9. Jorge, Lídia. «El cielo caerá sobre nosotros». *El País*, 22 d'agost de 2021. Consultable a <https://elpais.com/autor/lidia-guerreiro-jorge/>

millor. Les noves lleis paraculturals del luxe, les que han establert uns paradigmes ben diferents que s'haurien o no de respectar, ¿donen rèdits a tothom, o augmenten més encara les indiferències, les diferències entre molt pocs i la gran massa avesada a ser ningú? ¿Existeix el botí que d'una illa com Eivissa en vol treure el més aviat possible, qui?

*

Escriure, a Eivissa, en català, per descomptat, és admissible? Repetiré que la reflexió és una complicació. No s'escriuen només paraules d'amor, ni sinònims i antònims de butxaca o de faltriquera: bossa, barjola, saquet, sac, escarsella, infern, butxacó.⁸ L'exercici literari és un reflex invertit de la vida en tots els sentits coneguts i per conèixer. Les paraules són les eines gràcies a les quals opinarem sobre tot i sobre res quan ho desitgem. Tot dona voltes i flueix com el riu pensador de la consciència més inconscient. I el món entra en conflictes de grau petit, mitjà, i també de grossíssim, fins i tot tirant a apocalíptics, per usar un terme literari que admet adherències amb el més enllà, contactes, investigacions fins al fons que mai prosperen, perquè són l'enigma i el cau del misteri.

L'escriptora portuguesa Lídia Jorge ens pot ajudar a treure'ns d'aquest misteri, alguna clarificació, quan per exemple s'explaia sobre una cançó afganesa, on s'afirma: *les nostres dones són lletges: ¿per què volen llavors aquest territori?* Ella ho comenta de la següent manera: *Record haver vist un reportatge d'una periodista britànica, que preguntava a un jai afganès per què amagaven les seues dones sota el burka. L'home va treure's de la faltriquera del seu gipó, dos bitllets, un de cinc mil afgans, l'altre de deu mil, i va dir que les seues dones no eren com les occidentals, del valor del bitllet petit; les d'allí en valien molt més, per això les ocultaven*.⁹ La faltriquera on el jai guardava els bitllets, i l'escriptura que sempre ha d'estar feta, com a mínim, de paraules d'amor i d'odi, escapades o ocultes, potser a la faltriquera mental de cadascú.

BARTOMEU RIBES ■